

04.9.2020

SUPO 899/01.04.01.03/2020

Oikeusministeriö
anne.hartoneva@om.fi
juho.martikainen@om.fi

Viite: VN/14603/2019-OM-2

SUOJELUPOLIISIN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAEIKSI HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESSA SEKÄ VANKEUSLAIN JA ERÄIDEN MUIDEN SEURAAMUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA ANNETTUIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Oikeusministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta. Suojelupoliisilta ei ole pyydetty asiasta lausuntoa, vaikka asia on sen toiminnan kannalta tärkeä.

Poliisin hallinnosta annetun lain 10 §:n mukaan Suojelupoliisin tehtävänä on sisäministeriön ohjauksen mukaisesti hankkia tietoa kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sekä havaita, estää ja paljastaa sellaisia toimintoja, hankkeita ja rikoksia, jotka voivat uhata valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Sen tulee myös ylläpitää ja kehittää yleistä valmiutta yhteiskunnan turvallisuutta uhkaavan toiminnan havaitsemiseksi ja estämiseksi.

Käytännössä Suojelupoliisin tehtävät jakaantuvat kahteen osaan. Ensinnäkin Suojelupoliisin tehtävä on estää ja paljastaa rikoslain 12 (mm. vakoilurikokset), 13 (valtionpetosrikokset) ja 34 a luvussa (terrorismirikokset) tarkoitettuja rikoksia. Toiseksi Suojelupoliisin tehtävänä on kansallisen turvallisuuden suojaaminen, eli siviilitiedustelun suorittaminen. Siviilitiedustelulainsäädännön voimaantulon myötä Suojelupoliisilta poistettiin esitutkintatoimivaltuudet, eikä se enää ole esitutkintaviranomainen.

Rikosseuraamuslaitoksen käsittelemät henkilötiedot voivat tapauskohtaisesti olla erittäin tärkeitä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi tai Suojelupoliisin toimivaltaan kuuluvien rikosten estämiseksi. Erityisesti Suojelupoliisin päävastuulle kuuluvan terrorismin torjunnan kannalta on tärkeää, että tiedonvaihto rikosseuraamuslaitoksen kanssa on tehokasta.

Ensimmäisen lakiluonnoksen 18 §:n mukaan rikosseuraamuslaitos saa salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa 5 §:n 1–2 momentissa, 6 §:ssä, 7 §:n 2 momentissa ja 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja poliisille, suojelupoliisille, Tullille, Rajavartiolaitokselle, Puolustusvoimille, syyttäjälle, tuomioistuimelle, Oikeusrekisterikeskukselle ja muulle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle rikosasioiden tietosuojalain 1 §:ssä tarkoitettua viranomaisen laissa säädettyä tehtävää varten.

Pykälää koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan näitä tehtäviä ovat muun muassa rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen tai

syyteharkintaan saattaminen, rikokseen liittyvä syyttäjän toiminta, rikosasian käsittely tuomioistuimessa sekä rikosoikeudellisen seuraamuksen täytäntöönpano. (s. 61) Vaikka asiaa ei nimenomaisesti pykälää koskevissa perusteluissa mainitakaan, voitaisiin tietoja luovuttaa rikosasioiden tietosuojalain 1 §:n 2 momentin mukaan poliisin suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään sellaisessa poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässä, joka liittyy kansallisen turvallisuuden suojaamiseen.

Suojelupoliisi tuo esiin, että tiedon luovutuksia koskevassa lainsäädännössä poliisi- termillä on yleisesti tarkoitettu sekä Poliisihallituksen alaisia yksiköitä että Suojelupoliisia. Viimeaikaisessa lainsäädännössä tämä on omaksuttu esimerkiksi rikosasioiden tietosuojalakiin, lakiin henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa (32 §:ä, HE 241/2018 vp. s. 53 ja 57) ja lakiin henkilötietojen käsittelystä tullissa (650/2019) (20 §, HE 259/2018 vp. s. 53 ja 55). Tästä lähtökohdasta on poikettu, mikäli se on ollut tarpeen kyseisen lain sisäisen rakenteen takia. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan ehdotetussa laissa olisi syytä omaksua vastaava ratkaisu, kuin rajavartiolaitoksen- ja tullin henkilötietolaeissa, joissa Suojelupoliisia ei erikseen mainita säännösten alalla. Sen sijaan asiaa voisi käsitellä lainkohtaa koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Lakiluonnoksen 27 §:n 1 momentissa säädettäisiin henkilötietojen luovuttamisesta turvallisuustietorekisteristä. Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja Rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin. 2 momentin mukaan tietojen luovuttamisesta päättää rekisterinpitäjä tai sen määräämä Rikosseuraamuslaitoksen virkamies.

Lakiluonnoksen 11 §:n 1 momentin mukaan turvallisuustietorekisteri sisältää vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseen tai laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja vangeista ja tutkintavangeista, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta. 2 momentin mukaan rekisteri voi sisältää tietoja myös poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa.

Suojelupoliisilla on edellä kuvattujen laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarve saada tietoja turvallisuustietorekisteristä. Suojelupoliisia ei ole nimenomaisesti mainittu viranomaisena, jolle turvallisuustietorekisterin tietoja voitaisiin luovuttaa, toisin kuin lakiluonnoksen 18 §:ssä. Lakiluonnoksen varsin yksityiskohtainen sääntely on altis vastakohtaispäätelmille, jonka vuoksi luovutuksensaajia koskevaa sääntelyä olisi syytä täsmentää. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan asia olisi ratkaistavissa esimerkiksi jättämällä edellä kuvatusti Suojelupoliisi mainitsematta 18 §:ssä luovutuksensaajan ja tuomalla 18 §:n ja 27 §:n perusteluissa julki, että käsite ”poliisi” viittaa osaltaan myös Suojelupoliisiin.

Lakiluonnoksen 27 §:n mukaan turvallisuustietorekisterin tietoja voitaisiin luovuttaa turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan turvallisuustietorekisterin tietoja tulisi kuitenkin voida tämän lisäksi luovuttaa myös kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Tiedot voivat olla tarpeellisia esimerkiksi poliisilain 5 a luvun 3 §:ssä tarkoitetun terrorismia koskevan tiedonhankinnan suorittamiseksi.

Suojelupoliisin näkemyksen mukaan lakiluonnoksen 27 §:n 1 momentti voitaisiin muokata esimerkiksi seuraavasti:

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja Rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Tietoa luovutettaessa on ilmoitettava, kuinka luotettava tieto on.

Suojelupoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Antti Peltari

Ylitarkastaja

Antti Wahlroos

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

SM/KTY